

סוד השינה והעייפות המתמדת

1. (כא) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מִשְׁכּוֹ וַיִּקְחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפַּחְתֵּיכֶם וְשַׁחֲטוּ הַפֶּסַח: (כב) וּלְקַחְתֶּם אֶגְדַּת אֲזוּב וּטְבַלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר בְּסֶף וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת מִן הַדָּם אֲשֶׁר בְּסֶף וְאַתֶּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר: ... (כו) וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ אֵלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מַה הָעֲבָדָה הַזֹּאת לָכֶם: (כז) וַאֲמַרְתֶּם זִבְחַ פֶּסַח הוּא לִיקּוֹק אֲשֶׁר פָּסַח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בְּתֵינוּ הִצִּיל וַיִּקַּד הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּ: (כח) וַיִּלְכוּ וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בֶּן עֲשׂוֹ: ס ... (לג) וַתִּחְזַק מִצְרַיִם עַל הָעַם לְמַהֵר לְשַׁלְּחָם מִן הָאָרֶץ כִּי אָמְרוּ בְּלִבָּם מֵתִים: (לד) וַיִּשְׂאֵה הָעַם אֶת בִּצְקוֹ טָרָם יַחְמֵץ מִשְׂאֵרְתָם צָרְתָה בְּשִׁמְלַתָם עַל שִׁכְמָם: (לה) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כַּדְבַר מֹשֶׁה וַיִּשְׂאֲלוּ מִמִּצְרַיִם כְּלֵי כֶסֶף וְכֵלֵי זָהָב וּשְׁמַלְתָּ: ... (לט) וַיֹּאפּוּ אֶת הַבִּצְקָה אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֲגַת מִצּוֹת כִּי לֹא חֵמֵץ כִּי גֵרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יִכְלוּ לְהִתְמַהֵמֶה וְגַם צִדָּה לֹא עָשׂוּ לָהֶם: (מ) וּמוֹשֵׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם שְׁלִשִׁים שָׁנָה וָאַרְבַּע מְאוֹת שָׁנָה: ... (מג) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן זֹאת חֻקַּת הַפֶּסַח כֹּל בֶּן נֶכֶד לֹא יֵאכַל בּוֹ: (מד) וְכֹל עֶבֶד אִישׁ מִקְנֵת כֶּסֶף וּמִלְתָּה אֹתוֹ אִזּוֹ יֵאכַל בּוֹ: ... (מו) וְכִי יִגְוַר אֶתְךָ גֵר וַעֲשֵׂה פֶסַח לָהּ הַמּוֹל לֹו כֹּל זָכָר וְאִזּוֹ יִקְרַב לַעֲשׂוֹתוֹ וְהָיָה כַּאֲרוּחַ הָאָרֶץ וְכֹל עֶרֶל לֹא יֵאכַל בּוֹ: ... (נ) וַיַּעֲשׂוּ כֹל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן בֶּן עֲשׂוֹ: ס

2. זאת חוקת הפסח, אמר ר"ש בן חלפתא כיון שיצאו ישראל ממצרים אמר הקדוש ברוך הוא למשה הזהר לישראל על מצות הפסח ... כיון שראו ישראל שפסל לערלים לאכול בפסח עמדו כל ישראל לשעה קלה ומלו כל עבדיהם ובניהם וכל מי שיצא עמם שנאמר וילכו ויעשו בני ישראל, משל למלך שעשה משתה לאוהביו אמר המלך אם אין סימנטרי על כל המסובין אל יכנס אחד מהם לכאן, כך האלהים עשה משתה להם צלי אש על מצות ומרורים מפני שגאלן מן הצרה אמר להם אם אין חותמו של אברהם בבשרכם לא תטעמו ממנו, מיד כל הנולד במצרים נמולו לשעה קלה עליהם נאמר (תהלים נ) "אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח". ורבותינו אמרו לא בקשו ישראל למול במצרים אלא כלם בטלו המילה במצרים חוץ משבטו של לוי שנאמר (דברים לג) וללוי אמר תומיך ואוריך, למה כי שמרו אמרתך ובריתך ינצורו במצרים, והיה הקדוש ברוך הוא מבקש לגאלן ולא היה להם זכות מה עשה הקדוש ברוך הוא קרא למשה ואמר לו לך ומהול אותם ... והרבה מהן לא היו מקבלים עליהם למול אמר הקדוש ברוך הוא שיעשו הפסח וכיון שעשה משה את הפסח גזר הקדוש ברוך הוא לד' רוחות העולם ונושבות בג"ע מן הרוחות שבג"ע הלכו ונדבקו באותו הפסח שנאמר (שיר השירים ד) "עורי צפון ובואי תימן" והיה ריחו הולך מהלך מ' יום נתכנסו כל ישראל אצל משה אמרו לו בבקשה ממך האכילנו מפסחך מפני שהיו עייפים מן הריח היה אומר הקדוש ברוך הוא אם אין אתם נימולין אין אתם אוכלין שנאמר ויאמר ה' אל משה ואל אהרן זאת חקת הפסח וגו' מיד נתנו עצמן ומלו ונתערב דם הפסח בדם המילה והקב"ה עובר ונוטל כאו"א ונושקו ומברכו שנאמר (יחזקאל טז) ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך וגו' חיי בדם פסח, חיי בדם מילה.

3. אמר רבי יוחנן, חמש עבירות עבר אותו רשע באותו היום: בא על נערה מאורסה, והרג את הנפש, וכפר בעיקר, וכפר בתחיית המתים, ושט את הבכורה הרג את הנפש - כתיב הכא: עיף, וכתיב התם: "אוי נא לי כי עיפה נפשי להורגים". תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף טז עמוד ב

4. כי שם ה' הוא חוזק ועוז ותעצמות ביד הקורא בו לרוץ ולהגיע אל המבוקשים הגדולים מבלי שום עיפות ויגיעה כלל. והנה להיות הדבר כאשר הונח היה דבר אדונינו דוד אל הפלשתי במעשה הגדול ההוא (שמואל א' י"ז) אתה בא אלי בחרב ובחנית ובכידון ואנכי בא אליך בשם ה' צבאות אלהי מערכות ישראל וגו'. היום הזה יסגרך וכו'.

5. וזהו (ד) ויבא. והזמין לו הוא יתברך רותם אחד יסתופף בצלו לנוח מעייפותו, ואפשר נרמז לו כי זה העיפות בא לו על ידי אש קנאתו לבלתי האריך אפו מישראל, על כן רמזו לו ברותם ההוא, והוא הנודע מאמרם רבותינו ז"ל כי הרותם אין האש נכבה ממנו לעולם.

6. אמרו בתנא דבי אליהו זוטא (פרק י"ד) אין דברי תורה נבלעים בלב האדם אלא מי שהוא עיף להם. והעייפות והצמאון הוא מצד החסרון שמרגיש שחסר בדבר ושצריך דברי תורה להשלימו. ועל זה אמרו (שבת ל"א א) אי יראת ה' היא אוצרו אין ואי לא לא. פירוש היראה הוא הרגשת החסרון שמה יגיע היראה וכמו שנאמר (משלי כ"ב ד') עקב ענוה יראת ה' והיא האוצר לקבל בה דברי תורה. והצמאון הוא בלב מצד היצר וכמו שמוא (מדרש הנעלם תולדות קל"ח א) דאלמלא יצר הרע חדוותא דשמעתא לא ליהוי.

7. וכבר מנויה וגמורה מפי חכמי-תורה גדולי-עולם, שהעצבנות היא מכלל המדות האסורות... וכבר גלית לכת"ד כמה פעמים כי העייפות הנפשית והגופנית הגורמת לה, היא שריג ממדת העצבות, המבלבלת דעתו של אדם ומעברת אותו על דעת קונו, מאבדת הונה של תורה וכל חיי נועם של עבודת הקודש.

אגרות הראיה ח"ב אגרת תרמד (לרי"מ חרל"פ)

8. כשמוצא את עצמו האדם לואה במובן הרוחני, עד שאין כינורו האצילי מנגן בקרבו כראוי לו במנגינותיו הנאדרות והנעימות, אז צריך הוא לברר לעצמו מהו התוכן של הלאות הזאת, כדי לעמוד על מהלך רפואתה. לפעמים הסבה היסודית היא גופנית לגמרי... אמנם יש שהלאות באה מתוך העינוי הנפשי, כלומר שהנשמה שואפת למרחבים גדולים, לשאיפות רבות ערך, לציורים מאירים ומבהיקים, לחשבונות של עולם אדירים ומלאים, ועל ידי מניעות צדדיות היא משועבדת באורחות מדעיה לתכנים מוגבלים, לבידורים פרטיים של ענפים מעשיים שאינה מוצאה בהם כדי שבעה, ועם כל זה הרי היא מוכרחת להתעמק בהם, ולשום בהם את מעיניה ראשם ורובם. אז תחת הצהלה הפנימית של מרוץ החיים, של החידוש והצמיחה הרוחנית, מסתתרת תוגה חרישית פנימה בחדרי החדרים של הנשמה, ואין הרפואה באה כי אם על ידי שיקוי אמיץ ממשקה החיים העליונים של הציורים הצחים אשר בגבהי מרומים. שמונה קבצים, קובץ ח' סי' ב